

eec og universitetet

Utgitt av: Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid.
Nr. 5 i Arbeiderkomiteens hefte-serie om EEC.

Kr. 1,-

INNLEDNING

Bjartmar Gjerde sier at EEC ikke har noen felles utdanningspolitikk: "Hvis Norge slutter seg til EF, vil ikke dette ha noen direkte betydning for vår undervisningspolitikk..... De seks har ikke tilstrebet noen integrasjon på undervisningsseksjonen". (Arbeiderbladet 18.2.72).

Her foreligger det tre muligheter: Enten er det riktig som Gjerde sier, eller så vet han ikke om at det finnes en felles utdanningspolitikk. Eller, og det er noe som vel ikke behøver å forbause noen når vi ser hvilke udemokratiske midler regjeringa godtar og sjøl bruker i sin stadig mer desperate kamp for å presse Norge inn i EEC: Bjartmar Gjerde forteller ikke sannheten.

At det siste er tilfelle, er det dette heftet skal vise. Vi skal se at EEC har en utdanningspolitikk, og vi skal se hvilke konsekvenser et eventuelt EEC-medlemskap vil få for norske universiteter, lærere og studenter.

OMLEGGING AV UTDANNINGSSYSTEMET

Det er hverken noe nytt eller noe merkelig at det norske utdannings-systemet gjennomgår forandringer. Utdanningen skal til enhver tid tjene det økonomiske system det er en del av, og strukturforandringer i næringslivet må derfor nødvendigvis følges opp med tilpasning av utdanningen.

Ottosenkomiteens reformplaner tok hovedsakelig sikte på å tilpasse utdanningssystemet til de norske monopolenes behov for utdannet arbeidskraft. At staten ikke klarte å gjennomføre disse planene p.g.a. manglende politisk kontroll over universitetet, er en ting. En annen ting er at disse planene ikke lenger er tilstrekkelige. Utgangspunktet for regjeringas planleggingsarbeid er nå EEC-medlemskap; det norske undervisningssystemet skal tilpasses et europeisk felles marked. Varen som skal selges på dette markedet - utdannet arbeidskraft - må som alle andre varer tilfredsstille kjøperens behov.

Hvem er det så som kjøper utdannet arbeidskraft? I første rekke er det de europeiske monopolene som dominerer markedet, som har kjøpekraft. Følgelig må arbeidskraften utdannes for å tilfredsstille disse monopolenes behov; det norske utdanningssystemet må produsere den type arbeidskraft som EEC-monopolene skaper etterspørsel etter.

Dette krever en omlegging av strukturen i vårt utdanningssystem, noe forøvrig toppbyråkratene i Kirke og Undervisningsdepartementet (KUD) villig innrømmer. Bjartmar Gjerde sier det slik: "Reformer vi står foran betyr i realiteten en nyforming av hele vårt undervisningsstell" (Storingsdebatten 8.2.72.) Vi skal som sagt vise at Gjerde ikke forteller sannheten når han i neste øyeblikk påstår at denne "nyformingen" ikke har noe med EEC å gjøre.

Vi skal til å begynne med se litt nærmere på hvilke krefter utdanningen skal tjene i EEC.

UTDANNINGEN SKAL TJENE EEC-IMPERIALISMEN

EEC er et resultat av de europeiske monopolenes behov for en overnasjonal stat som kan ivareta monopolenes fellesinteresser i Europa og i verden forøvrig. Etter hvert som de europeiske monopolene vokste seg sterkere utover i 50-åra, og spesielt med den kraftige veksten i 60-åra, forandret det økonomiske avhengighetsforhold som de sto i til USA seg til et konkurranseforhold. De europeiske monopolene var sterke nok til å stå på egne bein, og de gamle imperialiststatene i Europa kunne igjen ta opp kampen om råvarer og markeder med i første rekke USA og Japan. (1)

Om den såkalte Colonna-planen fra Kommissjonen til Rådet, sier kommisjonsmedlemmet Colonna di Paliano som planen er oppkalt etter, at "hovedmålet med memorandumet (Colonnarapporten) er dannelsen av en inegrert industristruktur ved en dyptgripende omstrukturering av industrien i medlemskapslandene som går utover rammene til den enkelte stat. Bare slik synes det mulig å sikre eksistensen av det felles marked og samtidig opprettholde en effektiv konkurranse og en vidtgående industriell og teknisk selvstendighet".

Altså: Framveksten og styrking av europeiske industrimonopoler må sikres og støttes. Alle nasjonale ulikheter som hindrer framveksten av slike monopoler må fjernes. Lovregler, skattepolitikk, finanspolitikk må sam-

1. Dette er behandlet i Akmed-hefte nr.4, EEC= en imperialistisk trussel mot norsk sjølråderett.

ordnes, kapital, kunnskap og utdannet arbeidskraft skal stilles til rådighet for monopolene. (2)

I en dansk rapport (3) snakkes det først litt om USA's forsprang, forskjeller i det teknologiske nivå som et felles europeisk marked skal utjevne. Videre heter det:

"Dannelsen af et stort europeisk marked vil give et forstærket incitament til tekniske forskning og til anvendelse af øgede midler til vitenskabeligt arbejde og udbredelse af teknologiske forskningsresultater i Europa... Det vil i første række blive de største europeiske industriforetagender, der vil høste fordel af en sådan udvikling".

Til slutt herr professor, dr. ing. Levesnik, tysk forbundsminister for utdanning og vitenskap:

"Utenrikspolitisk skal vitenskapspolitikken bidra til en styrking av Vest-Europa, slik at Vest-Europa kan fastholde eller vinne sin stilling som likeverdig partner (i den internasjonale konkurranse-kampen)". (4)

Dette er bare et representativt utvalg av en rekke uttalelser som alle forteller det samme: felles forskningspolitikk, kapital- og industri-integrasjon, harmonisering av utdanningssystemene, opprettelse av en politisk og økonomisk union og planene om felles europeisk hær, er bare forskjellige sider av samme sak: oppbyggingen av monopolenes Europa. Som alt annet skal også utdanningen og forskningen tjene de europeiske monopolene i deres imperialistiske konkurransekamp.

STATLIG KONTROLL - NØKKELEDDET FOR HARMONISERINGEN

Det er et faktum at harmoniseringen av utdanningssystemene i EEC har gått tregerere enn på andre områder, og at det foreligger få konkrete resultater av samarbeid på fellesskaplig basis. (5a)

Men det betyr ikke at det ikke finnes planer og målsettinger for en felles utdanningspolitikk. Selvsagt finnes planer, og de har eksistert helt siden EEC ble opprettet. I en avtale mellom de forskjellige regjeringene datert 14.10.59, besluttet man bl.a. følgende:

- å nedsette en kommisjon som skal forberede opprettelsen av europeiske universitetsinstitusjoner.

2. I en artikkel fra 1970, "Om forsknings- og utviklingspolitikken i Fellesskapet", sier daværende visepresident i Kommissjonen, Fritz Hellwig: "En moderne internasjonalt konkurransedyktig industristruktur kan man først vente når "skottene" mellom de enkelte nasjonale markedene blir fjernet... Først når (fellesskaplig) selskaps- og patentrett, kapitalmarked og yrkesutdanning sammen med fri bevegelse for foretak, arbeidstakere, forskere, lærere og studenter blir realisert, vil integrasjonstilstanden nå et optimum for stor-forskningen og dens industrielle anvendelse". (Bulletin der Europäischen Gemeinschaft, nr. 7/1970.)

3. Fra den danske embedsmandsrapporten om "Danmark og de europeiske Fællesskaber", Bd. 1, s. 158.

4. I en tale holdt 2.3.70, referert i "Nouvelles Universitaires Europeennes" (N.U.E.), nr. 43/70.

5a. "Hittil har utdanningsområdet i bare liten utstrekning deltatt i fellesskapets integrasjonsprosess" (Colonna-planen).

- å bemyndige en komite til å gi europeisk instituttstatus til spesielle institusjoner, hvortil professorer, forskere og studenter fra EEC-land har utstrakt adgang, og
- å skape et redskap for harmonisering av studieplaner og skape ensartethet for skolers og universiteters avgangs- og eksamensbevis.

En annen ting er at forskjellige forhold, særlig nasjonalstatenes og da spesielt den vesttyske statens mangelfulle kontroll over utdanningen i sitt eget land, har ført til at gjennomføringen av planene som sagt har blitt en del forsinket. Skal gjennomføringen av et ensartet utdanningssystem i alle medlemsland realiseres, må nødvendigvis nasjonalstatene først og fremst ha fullstendig kontroll over sitt eget utdanningssystem. Dersom ett eller flere av landene henger etter på dette området, vil det sinke hele harmoniseringsprosessen, og nettopp derfor er det i første rekke den vesttyske regjeringa som har arbeidet med dette de seinere åra (dette kommer vi tilbake til).

PLANER OG MÅLSETTINGER FOR UTDANNINGEN I EEC

At harmoniseringen av utdanningssystemene er et helt nødvendig ledd i styrkingen av monopolenes konkurransevne, får vi bekreftet bl.a. i Colonnarapporten:

"Prosjektene ("industriell utvikling" = monopolisering) som er beskrevet vil ikke kunne bli fullstendig effektive hvis de ikke blir understøttet av en rekke tiltak av almen karakter, særlig med hensyn til utdanning og mobilitet av personell.....".

Og videre samme sted:

"Utdanning av folk i alle aldre og på alle nivåer er en av de avgjørende betingelser for sosiale framskritt i Europa og vil i det store og hele bestemme samfunnets dynamiske vitalitet i framtiden. I denne forbindelse - og på et tidspunkt da dette er et kontroversielt spørsmål over hele Europa - må høyeste prioritet gis til inngåelse av avtaler om reorganisering, omdanning av høyere utdanning og organisert forskerutdanning, særlig i områder som ligger nærmest opp til framtidens vitenskap og teknologi."

Fra Kommissjonen har det kommet en rekke direktiver og målsettinger for denne "omdanningen" de siste åra, likeledes har det blitt opprettet en rekke institusjoner og "europeiske sentre" for å sikre en rask gjennomføring og konkrete resultater av planene. Først litt om hva slags direktiver som har kommet fra Kommissjonen.

Angående et forslag fra den belgiske undervisningsminister om å holde et møte mellom ministerrådet og undervisningsministrene i EEC-landa, uttaler Kommissjonen (5b):

1. Medlemslandenes utdanningssystemer må tilpasses de framtidige politiske, økonomiske og sosiale realiteter.
2. Det må sikres bevegelsesfrihet for universitetsfolk i medlemslandene.
3. Kjensgjerningene om det europeiske samarbeid skal gjøres kjent gjennom undervisningen i skoler og universiteter.
4. Direktiver om vilkår og betingelser for undervisning og utdanning av faglærte håndverkere, ingeniører, arkitekter, leger, tannleger, farmasøyter, sykepleiersker, optikere og jordmødre er er allerede forelagt Fellesmarkedets ministerråd og videre forslag vil følge.
5. Disse forslag har formulert og vil formulere minimumskravene gjeldende for gjensidig anerkjennelse og vil derfor, etterat de er trådt i kraft, stadig harmonisere utdanningssystemene på den best tenkelige måte.

I det man legger rådets resolusjoner angående prinsipper, datert 2.4.63, til grunn, arbeides det i øyeblikket blant annet med:

6. Økende tilpasning av nivået for undervisning og utdanning.
7. Gjensidig anerkjennelse av diplomer, eksamensbevis og andre kvalifikasjonskriterier som en yrkesutdanning avsluttes med.

Som vi ser går de fleste av disse punktene direkte på produksjonen av ensartet arbeidskraft, tilpasset "de framtidige politiske, økonomiske og sosiale realiteter". Også den tekniske og akademiske arbeidskraften skal underlegges prinsippet om fri bevegelse, og det tillater ikke ulikheter i sammenligningsgrunnlag (eksamener, fagprøver o.l.), kunnskapsnivå og pensumsinnhold. (5c) Utdanningen må harmoniseres dersom det overhodet skal bli noen fri bevegelse av kvalifisert arbeidskraft (5d).

5b. Fra et brev til rektor Mogens Fog ved Københavns universitet fra den vesttyske rektorkonferansen v/Ruegg. Offentliggjort i "Børn og Unge", dansk pedagogisk tidsskrift, nr.6/72. (Mogens Fog har blitt EEC-motstander p.g.a. dette og "andet vægtigt materiale" om utdanningspolitikken i EEC han sitter inne med (Ekstra Bladet, 15.11.71))

5c. "...at de forskjellige utdanningsnivåer kommer på samme plan- en betingelse for å oppnå fri bevegelse av arbeidere - og en gjensidig godkjenning av diplomer, vitnemål og andre attester, noe som særlig krever at det opprettes felles eksamenspapirer". (Dokument fra de europeiske undervisningsministers 7. konferanse, Brüssel 1970)

5d. "Den manglende harmoniseringen på dette området (utdanning) hemmer ledende funksjonærers fri bevegelse og bosetting, og dermed den økonomisk-industrielle integrasjonsprosess". (Colonnarapporten)

UTDANNING SOM PRODUKSJONSFAKTOR

Monopolkapitalen trenger høyt utdannet arbeidskraft. Den amerikanske økonom, J.W. Kendrick, har i en undersøkelse funnet ut at 46% av produksjonsveksten i USA i tidsrommet 1889-1957 kunne tilskrives utdanningsfaktoren, (6) og en annen amerikansk undersøkelse konkluderer med at utdanning er den viktigste produksjonsfaktor i "moderne økonomiske systemer". (7)

Liksom til alle andre produksjonsfaktorer, stilles det også til utdanningen kravet om at den skal tilpasses det produksjonssystem den skal tjene. Dette gjelder utdanningen i sin helhet. Ikke bare enkelte sektorer som teknologi og økonomi, men også alle andre fagområder som f.eks. humanistiske og samfunnsvitenskaplige må tilpasses og målrettes på å tilfredsstillere behovet for "anvendbar" kunnskap. Til fag som ikke i tilstrekkelig grad tilfredsstiller dette behovet, skjæres det ned på bevilgningene, studiet lukkes og kontrollen med undervisningen sikres gjennom obligatoriske kurs, vekttallsystemer o.l. Selv om vi altså ikke må glemme at utdannings-systemet er en helhet med en felles målsetting som alle fagområder må tilpasses, ligger allikevel tyngdepunktet i systemet på de områder som skal tilfredsstillere de to grunnleggende behovene: behovet for teknologisk kunnskap og for organisatoriske metoder.

For å tilfredsstillere behovet for anvendbar teknologisk kunnskap, trenger monopolkapitalen to ting:

- en forskerelite som utfører oppdrag fra stat og næringsliv. (8)
 - arbeidere på teknikkernivå som sørger for at forskningsresultatene kan realiseres i produksjonen. Dette skal løses ved en relativt kortvarig og intensiv grunnutdanning med seinere spesialisering på de felter monopolkapitalen måtte finne det mest lønnsomt å investere. (9)
- "Fleksibilitet" er nøkkelordet. "Næringslivets struktur endrer seg i akselererende tempo", (10) og både utdanningen og den enkelte skal tilpasses forandringene som monopolkapitalens krav om rasjonalisering og konsentrasjon tvinger fram. Den fleksible grunnutdanningen er beregnet på det store flertallet av de utdanningssøkende. Utdanning av forskereliten, toppbyråkrater o.l. skal i følge Colonnarapporten legges til spesialuniversiteter: "Nyopprettede universiteter skal herved reserveres for utdanning av spesialister".

6. J.W. Kendrick: "Productivity Trends in the United States", 1961.

7. E.F. Denison i "The Residual Factor and Economic Growth", OECD, 1964.

8. "Utviklingen har ført med seg en økende etterspørsel etter forskning som kan løse oppgaver som er formulert av andre enn forskerne. Dette har også i noen grad hatt innvirkning på valg av forskningsoppgaver ved universiteter og høyskoler. I en viss utstrekning preges også forskningen der av oppdrag.... Regjeringen vil foreslå en betydelig økning av bevilgningene til forskning for næringslivet, særlig industrien". (Regjeringas langtidsprogram)

9. "En bør forme grunnutdanningen for den enkelte slik at det er lett senere ved voksenopplæringskurser å oppnå en lang rekke forskjellige yrkesferdigheter. Dette ville gi en innebygget fleksibilitet i skolesystemet som ville kunne lette tilpasningen til en usikker fremtid". (Regjeringas perspektivanalyser. Skisser for utviklingen fram mot 1990.)

I Colonnarapporten heter det: "Den økonomiske utviklingens nødvendigheter krever ikke, som mange tror, en stadig mer målrettet og spesialisert utdanning, men tvert imot en bred grunnutdanning, som muliggjør en tilpasning og omstilling, d.v.s. yrkesskifte i voksen alder".

10. Stortingsmelding nr.84. Om undervisning i radio og fjernsyn m.v.

Det er viktig å merke seg at dette gjelder utdanning av forskere, selve forskningen blir i stadig større utstrkning trukket vekk fra universitetene til "frittstående", halvoffentlige eller private institusjoner. I Frankrike sank f.eks. bevilgningene over statsbudsjettet til forskning ved universitetene fra 629 mill. franc i 1969 til 528 mill. franc i 1970, mens bevilgningene til forskning i private forskningsinstitusjoner økte enormt.

HVA SLAGS FORSKNING TRENGER STATEN?

Det svulmende statsapparatet, det stadig mer intime samarbeidet mellom stat og næringsliv, motsetningene mellom monopol-kapitalens krav om konsentrasjon og rasjonalisering av produksjonen på den ene siden, og folkets interesser på den andre, alt dette fører med seg at både staten og næringslivet trenger nye og mer effektive organisatoriske og administrative metoder. (11) Metodene skal forskningen forsyne dem med:

"Man var særlig opptatt av å sette den offentlige administrasjon bedre i stand til å finne fram til å formulere de spørsmål som man bør stille til forskningen og gjøre praktisk bruk av den". (12)

Dessuten trengs det folk som kan anvende metodene i praksis. Kommisjonen foreslår i et memorandum at det opprettes et "Europeisk institutt for "management" og utdanning", som bl.a. skal "foreta beregninger vedrørende industriens behov for ledere og sammenligne behovet med universitetenes utdanningskapasitet". (13)

Ved eksperimentuniversitetet i Konstanz i Tyskland, er fagsammensetningene ikke tradisjonelt yrkesorienterte, forat de skal være "meget mer sensitive for nye samfunnsmessige behov". Et resultat av denne nye følsomheten er et "forvaltningsstudium" som ble satt igang høsten 69, et 2-årig studium som integrerer fagene økonomi, jus, statsvitenskap og sosiologi og som tar sikte på å utdanne forvaltningsekspert til å bli ansatt i "Spitzenpositionen", for å sitere rektors personlige assistent.

Samfunnsforskningen skal på bestilling fra staten frambringe de nødvendige sosiale teknikker som trengs for å kunne forutsi og kontrollere atferden til de som har "vanskeligheter" med å "tilpasse seg en verden hvor forholdene skifter raskt". (Perspektivanalysene)

UTDANNINGENS IDEOLOGISKE FUNKSJON

I punkt 3 får vi beskjed om en annen funksjon enn den rent økonomiske som utdanningen skal fylle: utdanningens ideologiske funksjon. Hvilke "kjensgjerninger om det europeiske samarbeid" som skal indoktrineres gjennom undervisningen, kan vi vel tenke oss. I et dokument fra den siste europeiske undervisningsministerkonferanse, heter det: "Punkt 16 i denne deklarasjonen (fra statsoverhodemøte i Haag) henviser til de skritt som må tas for å få ungdommen til å slutte seg til det skapende arbeid og de handlinger som fører til europeisk vekst. Å spre kunnskap om denne virksomheten i skolen kan betraktes som den første forutsetning for å oppnå at ungdommen slutter seg til Fellesskapets utvikling". (14) Forat ungdommen skal forstå "den solidaritet som den moderne verden krever av den", (Colonnarapporten), og lojalt støtte opp om de europeiske monopolenes mål-

11. "Behovet for å nytte forskningen som et hjelpemiddel i samfunnsplanleggingen er minst like stort som i næringslivet...Regjeringen vil i større grad enn hittil ta i bruk forskning som hjelpemiddel i samfunnsplanleggingen". (Regjeringas langtidssprogram)
12. Hans Østvold (KUD) i referat fra OECD's ministermøte 14.10.71, Arbeiderbladet 21.10.71.
13. N.U.E., nr. 44/70
14. Dokumentet fra den 7. undervisningsministerkonferansen.

settinger, skal medlemslandene "samarbeide om å skape en europeisk bevissthet, spesielt gjennom fagene historie, geografi, litteratur og moderne språk" (15)

Hva som blir gjort med den ungdommen som ikke forstår dette "ansvaret", som ikke "slutter seg til Fellesskapets utvikling", det skal vi seinere se noen eksempler på.

Den praktiske gjennomføringen av disse planene blir delvis pålagt de enkelte medlemslandene (utdanningen er jo forløpig formelt et nasjonalt anliggende), delvis institusjoner under fellesskaplig administrasjon. Eksempler på det siste er "Europeisk senter for sammenlignende pedagogikk", "Guichard-sentret" og universitetet i Firenze, for å ta de best kjente. I følge Guichard (fransk undervisningsminister) har det sentret som er oppkalt etter ham, fire hovedoppgaver (16) :

1. Samle informasjon om skolesystemene i Europa.
2. Undersøke hvordan en "intellektuell utvekslingsbørs" for forskere, professorer og studenter best kan fungere for å lette mobiliteten av studenter og lærere.
3. Fremme samarbeidet mellom universitetene på det vitenskaplige, administrative, finansielle og informasjonsmessige området.
4. Fremme samarbeidet mellom de undervisningspolitiske organer i EEC-medlemsland.

MEDIAUNDERVISNINGEN

Et annet interessant tiltak fra Kommisjonen har tilknytning til ideen om "The Open University" eller "et luftens universitet" som stortingsrepresentant Tønnes Andenæs (A) så poetisk har omdøpt det til. Denne ideen går i korthet ut på undervisning gjennom radio og T.V. kombinert med kurs arrangert i lokale undervisningssentra. Studentene bor hjemme, betaler kursavgiften selv (i England ca. 2000 kr pr. år) og det er meningen at de skal arbeide ved siden av studiene.

Som vi ser er dette et system som på en utmerket måte tilfredsstiller kravet om framstilling av billig arbeidskraft (17), samtidig som det gir muligheten for kontroll og hurtig tilpassing av innholdet i undervisningen (18). Den muligheten studentene har i dag for å innvirke på innholdet i undervisningen, velge studieopplegg o.s.v., elimineres fullstendig.

For å sikre at dette innholdet til en hver tid svarer til de europeiske monopolenes behov, har Kommisjonen bestemt at "produksjon av pedagogiske filmer og andre audio-visuelle midler med pedagogisk sikte skal foregå på fellesskaplig basis, og at det skal opprettes felles skoleradio og -fjernsyn". (19) Et eget institutt er opprettet for å stå for gjennomføringen av dette.

15. Anthony Haigh: "A Ministry of Education for Europe", London, 1970.

16. Bulletin der Europäischen Gemeinschaft (B.E.G.), nr. 2/72.

17. "Hensynet til etterspørselen etter utdannet arbeidskraft synes å tilsa en sterkere øking av produktiviteten i form av ressursinnsats pr. elev" (Perspektivanalysene)

18. "Det er derfor nødvendig med en sterkt økende innsats av slike faktorer som kan styrke utanningssystemets tilpassingsevne overfor nye krav". (Perspektivanalysene)

19. Rapport fra det danske Markedssekretariat: "Utdannelsesspørsmålet i Fællesmarkedet".

Spesielt interessant og klargjørende i spørsmålet om å se den norske regjeringas utdanningspolitikk som EEC-forberedelser, er i denne forbindelse KUD's framstøt for å få kontrollen over voksen- og media undervisningen. I stortingsmelding nr. 84 som ble behandlet i Stortinget for noen uker siden, foreslår regjeringa at det opprettes en egen institusjon i KUD som skal stå for all produksjon av radio og T.V.-undervisning, noe som hittil har sortert under N.R.K., samt andre former for mediaundervisning som f.eks. kassetter og brevkurs. Hvorfor KUD er så ivrig etter å få den direkte kontrollen over denne produksjonen har to hovedårsaker.

Den ene er at "det bør være en klar oppgave for det offentlige i forbindelse med utviklingen av undervisning i radio og fjernsyn og multimediaundervisning, å tilby undervisningsprogrammer av ulike slag etter næringslivets behov" (20)

Dette gir jo forøvrig også mening til at to av de fem medlemmene i styret for institusjonen skal komme fra LO og NAF.

Den andre årsaken har mer direkte sammenheng med EEC-forberedelsene.

"Den produksjon av undervisningsprogrammer som vi kan vente å gjennomføre på egen hånd i Norge, vil ikke kunne dekke alle oppgaver eller behov, ikke engang på forholdsvis sentrale utdanningsområder.... I virksomheten i Norge må en derfor være åpen for internasjonale kontakter og et samarbeid på europeisk eller internasjonal basis..... Europarådet (som riktignok ikke er et EEC-organ, men domineres totalt av EEC-landa) har også tatt opp spørsmålet om bruk av kommunikasjonssatellitter både når det gjelder høgre utdanning og voksenopplæring" (21)

Det er klart at en egen institusjon i KUD direkte til knyttet "næringslivet" gjennom representanter i styret er bedre egnet enn NRK til å koordinere og samkjøre norskproduserte programmer med "europeiske", som vi tidligere har sett Kommisjonen allerede kontrollerer produksjonen av.

ET EUROPEISK "UNIVERSITETSMARKED"

De omfattende og detaljerte planene som foreligger for utdanningen, og nødvendigheten av rask utbygging, spesielt på enkelte områder som f.eks. teknologi, vil ikke la seg gjennomføre uten en systematisk arbeidsdeling mellom de enkelte universitetene. Det vil bli konsentrasjon av økonomiske midler, dyktige lærere o.s.v. på spesialuniversiteter, strømlinjeformet etter monopolenes behov og beliggenhet i industrielle vekstsentra, først og fremst sentral-Europa. (22) Andre universiteter, f.eks. de norske, vil høyst sannsynlig bli redusert til sekundære institusjoner beregnet på grunnutdanning av akademisk arbeidskraft, mens forskereliten sendes til

20. St.meld. nr. 84.

21. St.meld. nr. 84.

22. Et godt eksempel på dette er det nye universitetet i Bochum midt i Ruhrområdet. I "Universitätsführer für die Universität Bochum-Essen '68", står det å lese: "Det må bli en viktig oppgave for det nye universitet å bli en positiv faktor for den industrielle økonomi. Dette må skje i former som kan føre til en fruktbar vekselvirkning mellom vitenskap og industriutvikling".

"dynamiske" institusjoner andre steder i EEC. (23)

Vi har etterhvert fått ganske mange kilder å øse av når det gjelder planer o.l. for utdanningspolitikken i EEC. Innenfor rammen av dette hefte kan vi bare få med et begrenset utvalg av dette stoffet, men vi skulle tro det dekker hovedinnholdet i planene, og at det er et bra grunnlag for videre studier. Vi skal nå se litt på noen konkrete tiltak som har blitt gjort i et par av EEC-landene for å sette disse planene ut i livet.

Vest-Tyskland

Vi har tidligere sagt at staten i de enkelte medlemslanda først må ha kontroll over sitt eget undervisningssystem før en Brüssel-dirigert undervisningspolitikk lar seg gjennomføre, og at mangelen på dette har vært en av hovedårsakene til at harmoniseringen har gått så tregt. Situasjonen i Vest-Tyskland er spesielt godt egnet til å belyse dette spørsmålet. De 11 "Länder", eller delstater, som Vest-Tyskland er delt opp i, har alltid hatt en relativ stor grad av "kulturell autonomi", de har blant annet vært konstitusjonelt forpliktet til selv å finansiere undervisningsinstitusjonene. Sammen med en hierarkisk organisasjonsstruktur, "professorvelde" og seiglivet forestillinger om "akademisk frihet", har det tyske utdanningssystemet vært dårlig tilpasset monopolenes behov. (24)

For å sikre seg den sentrale kontrollen over delstatenes utdannings-system, for å bryte ned den relative autonomien delstatene har hatt på området, har forbundsregjeringen gjort en rekke framstøt de seinere åra:

I 1969 ble et lovforslag om den konstitusjonelle basis for finansielt samarbeid forbund/delstat vedtatt, samtidig som delstatene ble bundet til felles planlegging for videre universitetsutbygging. (25)

En videreføring av dette felles planleggingsarbeidet og vedtak om intensivering av arbeidet med enhetlige studie og -eksamensreformer blir foretatt i det såkalte "Karlsbaden Staatsvertrag" fra samme år.

I juni 1970 ble forbundsregjeringens innstilling om "Habitur"-eksamen ved-

23. Den belgiske institusjon "Universitet-Indusri" koordinerer alle etterutdanningsprogrammer for ledende folk i industrien i hele Belgia. På spørsmål om "oppbyggingen av Europa" forandrer utdanningsproblemet grunnlag, svarer institusjonens president Deurinck: "...Det vil utvikle seg et "universitetsmarked" i Europa. Avgrensninger som vi har hatt til nå, vil forsvinne, og vi går ihvertfall på det framskredne utdanningsnivå mot en viss konkurranse mellom de europeiske universitetsinstitusjoner. En slags klåssifikasjon vil utvikle seg. De beste universitetene vil tiltrekke de beste, og vil spesielt tiltrekke næringslivet... Næringslivet vil henvende seg til de universiteter som er mest dynamiske i sitt forskningsarbeid og i sin utdanning av ledere". (N.U.E., nr.41/70.)

24. Som reformmotive for universitetene, spesielt aktuelle for Vest-Tyskland, nevner da også en OECD-rapport:

- "behovet for universitetet til bedre å forstå og helt og fullt akseptere konsekvensene av dets "sosiale servicefunksjon" med hensyn til å utdanne kvalifisert arbeidskraft, og
- nødvendigheten av å erstatte forestillingen om akademisk frihet med strengt organiserte studieplaner, eksamenkontroll, etc".

("Innovation in Higher Education, Three German Universities", OECD, 70)

25. (Innovation in Higher Education)

tatt, noe som innebærer en total omlegging av det videregående skoleverket med kjennetegn som fleksibel overgang mellom skoleslagene, standardiserte prøver o.l. (26)

Dette bare som noen eksempler på hva den vesttyske regjeringen har foretatt seg for å sikre gjennomføringen av en enhetlig, statlig utdanningspolitikk i alle delstatene. (27)

Forbundsregjeringens retningslinjer for universitetsutdanningen har blitt trukket opp av et slags forskningsråd (Wissenschaftsrat) hvor det bl.a. sitter representanter for storindustrien.

Vi skal ikke gå så mye inn på disse retningslinjene her, - de faller naturlig nok stort sett sammen med Kommisjonens - vi skal bare nevne hovedtrekkene: fireårig grunntid (2+2), hvor også de første to år skal gi yrkeskompetanse basert på obligatoriske kurser, ingen kontakt med forskning, videregående forskerutdanning for en elite (ca 20%). Studenter som ikke skal gå videre til forskerutdanning tvangsutskrives etter fire år.

Frankrike

I Frankrike er situasjonen annerledes. Der har staten helt siden Napoleons tid i stor utstrekning hatt kontrollen over utdanningen og den har da også i mye større grad enn i Vest-Tyskland gjennomført reformplanene. De første vidtgående forslag til reformen kom med i Fouchetplanen i 1966, som til forveksling ligner forslagene fra Wissenschaftsrat i Vest-Tyskland.

Etter mai 1968 ble disse planene delvis trukket tilbake og erstattet med den såkalte Fauvreplanen som er en modifikasjon av Fouchetplanen. Disse reformene er for en stor del satt ut i livet, og der hvor studentene gjennom harde kamper har greid å beholde rettigheter de tilkjempet seg i 68, f.eks. på Vincennesuniversitetet, nekter myndighetene kort og godt å godkjenne de eksamener de tar.

26. Kilde: K.Kjeldstadlie, EEC og utdanningspolitikken.

27. Flere av delstatene har følt seg truet av dette bl.a. fordi de mener at forbundsregjeringas inngrep umuliggjør en utdanningspolitikk tilpasset de enkelte delstatenes kulturelle, sosiale, og geografiske særegenheter. De har protestert kraftig, men har allikevel ikke klart å forhindre at forbundsregjeringa nå kontrollerer hovedinnholdet i og retningslinjene for undervisningen.

Den franske staten har sätset mye på kanalisering av utdanningssøkende til teknologiske fagområder. Lukking av de fleste andre studier, og "veiledning" av skoleungdom, har ført til et langt høyere søkerantall til teknisk utdanning enn de vanlige institusjonene kan ta inn; i 1970 ble 70 000 avvist. Til disse har staten imidlertid et flott "tilbud". Mot å jobbe gratis 2/3 av tiden som lærlinger, får elevene undervisning den siste tredjedelen. Dette utsugningssystemet (de norske lærlingene får tross alt noen kroner i timen) har blitt kraftig utbygd i det siste; mot 39 000 gratisarbeidsplasser i 1969, var det 80 000 i 1970.

ANGREP PÅ DEMOKRATISKE RETTIGHETER

Vi har de siste åra sett stadig flere angrep på elementære demokratiske rettigheter i EEC-landa. I Vest-Tyskland har delstatene gjennom det tidligere omtalte "Karlsbaden Staatsvertrag" blitt pålagt å innføre en felles "Ordnungsrecht" for studenter. Enhver som forstyrrer "ro og orden" på universitetet kan utelukkes i opptil tre år fra alle tyske universiteter, og en detaljert fortegnelse over "lovbrudd" inneholder alle de mest effektive aksjonsformer studentene har brukt i sin interessekamp, slik som teach-ins og demonstrasjoner på universitetsområdet. Studentene er totalt rettsløse da det ikke finnes ankeinstanser og behandlingen ikke foregår offentlig, noe som begrunnes med at straffetiltak for ordensbrudd ikke kriminaliserer vedkommende i juridisk forstand. Videre har det vest-tyske ministermøte med Willy Brandt i spissen nylig vedtatt å nekte "venstre-aktivister" offentlig ansettelse, f.eks. som lærere.

I Frankrike har det også blitt vedtatt en rekke lover som retter seg mot progressive. Loven om såkalt "kollektiv skyld" betyr at en hvilken som helst deltaker i en demonstrasjon kan arresteres og bli holdt økonomisk ansvarlig for alle skader av materiell eller personlig art. Et lovendringsforslag om forbud mot frihet til å danne organisasjoner ble vedtatt med 3/4 flertall i Nasjonalforsamlingen. Seinere har Konstitusjonsrådet funnet ut at loven er grunnlovsstridig. (28)

Vi vet alle hvilken brutalitet studentene i EEC-landene har blitt møtt med i sin kamp mot statlig diktatur og rasjonaliseringsframstøt, spesielt godt kjenner vi kampene i Berlin og Paris. Det er imidlertid ikke bare åpen vold staten tar i bruk for å kunne knuse motstanden blant studentene.

Av midler som den franske staten benytter kan nevnes sensur av venstreorienterte aviser, forbud mot utdeling av løpesedler o.l. og hets mot

studenter for å splitte dem fra resten av befolkningen. Et grelt eksempel på det siste hadde vi i fjor, da politiprovokatører, utkledd som "radikale studenter", sammen med medlemmer av fascist-organisasjoner systematisk plyndret butikene i Latinerkvarteret som omkranser en del av universitetsområdet i Paris, og hvor befolkningen hadde kjempet på studentenes side i mai 68. Politiet som ellers patruljerer området regelmessig, viste seg ikke før plyndringen var fullført.

VI HAR NOE Å FORSVARE

Også her i Norge har studenter og skoleelever ført harde kamper mot statens framstøt på utdanningssektoren. Vi har for en stor del klart å slå disse framstøtene tilbake, f.eks. Ottosenkomiteen og normerte prøver. At vi har klart det, kan ikke sees løst fra de demokratiske rettigheter vi har, og som vi har klart å verne om og benytte i kampen. Vi har organisasjonsrett, vi har demonstrasjonsrett, vi har en viss medbestemmelsesrett i undervisningsspørsmål. Vi kan dele ut løpesedler uten å risikere å bli skutt ned, vi har ikke politipatruljer på universitetsområdet, og vi har rett til å trykke og utgi de avisene vi vil. Alt dette er rettigheter som har forsvunnet eller i ferd med å forsvinne

Alt dette er rettigheter som har forsvunnet eller er i ferd med å forsvinne for utdanningsøskende i EEC-land.

Vi sier ikke at vi øyeblikkelig vil få franske tilstander her i landet dersom vi kommer inn i EEC. Det vi imidlertid vet, er at et harmonisert utdanningssystem er et livsviktig spørsmål for EEC-monopolene, at den norske regjeringa vil stå under press fra Brüssel for å gjennomføre harmoniseringen, og at de gamle imperialiststatene i EEC ikke skyr noen midler for å tilfredsstille monopolenes behov. Den norske regjeringa hverken kan eller vil forandre noe som helst på EEC's utdanningspolitikk. Spekulasjoner over hvilke virkemidler staten vil ta i bruk for ikke å sinke harmoniseringsprosessen skal vi ikke begi oss ut på her, men at de vil bli hardere enn de vi har sett hittil, er ganske sikkert.

ANGREP PÅ SJØLRADERETTEN

Vi vet også at den nasjonale sjølråderetten i budsjettpolitiske spørsmål gradvis skal oppheves i EEC (Wernerplanen). Ikke bare størrelsen på hele statsbudsjettet, men også størrelsen på de enkelte budsjettpostene skal fastlegges i Brüssel (29). Det betyr at bevilgningene til f.eks. fortsatt universitetsutbygging bestemmes "på fellesskapsnivå", og dersom et nytt norsk universitet ikke tjener "fellesskapets interesser", vel, så blir det ikke noe nytt universitet. Det er altså ikke bare retningslinjene for og innholdet i undervisningen som skal dirigeres fra Brüssel. Også i hvilken grad og på hvilke områder de enkelte medlemslandene skal bygge ut utdanningen, skal etter hvert bestemmes derfra.

Når vi stiller parolen "Nei til salg av Norge - forsvar norsk sjølråderett", så er ikke det fordi sjølråderetten er et abstrakt og "hellig" prinsipp vi vil forsvare. Tvert imot. Sjølråderetten er et jordnært prinsipp med praktiske konsekvenser, og kampen for å forsvare den er kamp mot politiske og juridiske tiltak som vil legge landet åpent for EEC-imperialismen og de europeiske monopolenes angrep på det norske folkets levevilkår.

29. "Budsjetttrammane for de viktigste budsjettposter - det gjelder såvel for årsbudsjettet som for de flerårige programmer - skal fastlegges på fellesskapsnivå i lys av konjunktursituasjonen og spesielle strukturelle forhold i hvert enkelt land". (Wernerplanen)

DEN NORSKE REGJERINGAS EEC-FORBREDELSE

Når vi ser på regjeringas utdanningspolitikk, når vi undersøker hvilken sammenheng de forskjellige framstøtene har med EEC-medlemskap, er det hele tiden en ting vi skal ha klart for oss: den norske regjering har, liksom de andre søkerlandene, vedtatt et forhandlingsgrunnlag som bl.a. innebærer at den underlegger seg de retningslinjene som EEC allerede har trukket opp for utdanningen (30).

Hvilke "retningslinjer som er valgt", har vi sett i dette heftet. At regjeringa ikke farer med tomme løfter overfor EEC, d.v.s. at den har akseptert og følger disse retningslinjene i sin utdanningspolitikk, får vi bekreftet når vi ser på de framstøtene som har kommet fra den kanten i det siste. Vi skal her bare kort nevne de viktigste.

Framstøt for å sikre statlig kontroll over utdanningen - i første rekke på universitetene hvor kontrollen er dårligst - gjennom katasofebudsjett for å tvinge fram lukking, og forslag om "folkevalgt" styringsorgan som skal erstatte Kollegiet. Videre det før omtalte framstøtet fra KUD for å sikre kontrollen over voksen- og mediaundervisningen, kanalisering av midler over statsbudsjettet til institusjoner hvor staten i stor utstrekning har kontrollen (distrikthøgskoler og voksenopplæring), og normerte prøver.

Går vi til slutt tilbake til utgangspunktet og tar en titt på hva Gjerde sier om utdanningspolitikken i EEC, så ser vi at antagelsen om at han ikke snakker sant viser seg å være riktig. Når Gjerde derfor sier at framstøtene fra KUD ikke har noe med EEC å gjøre, så skal heller ikke det forbause oss. Han forteller fremdeles ikke sannheten. Regjeringa har kort og godt akseptert EEC's retningslinjer for utdanningen, regjeringa skal ha oss inn i EEC, og alt regjeringa foretar seg gjør den med dette ene mål for øye: norsk medlemskap fra 1.1.73. At regjeringas forsøk på å "nyforme hele vårt undervisningsstell" ikke skulle ha noe med dette å gjøre, er sjølsagt helt absurd.

30. Forhandlingsgrunnlaget ble formulert av ministerråds-president Harmel 20.6.70., og lyder: "Vi går ut fra det prinsipp, at Deres stater aksepterer traktatene og disses politiske formål, alle beslutninger av hvilken art de enn måtte være som er kommet til etter at traktatene trådte ikraft, og de retningslinjer som er valgt med hensyn til utviklingen". (Information, 26.11.71.)

OPPSUMMERING

Vi kan summere opp at for det området vi har behandlet her, vil et eventuelt norsk EEC-medlemskap bety følgende:

- tilpasning av det norske utdanningssystemet til et harmonisert EEC-system basert på de europeiske monopolenes behov
- kravet om styrking av EEC-monopolenes konkurransevne vil bestemme innholdet i undervisninga, forskningsoppgaver o.l.
- utvikling av et europeisk "universitetsmarked" med omfattende arbeidsdeling, vil redusere norske universiteter til et slags "distrikthøgskoler" for skolemessig grunnutdanning av akademisk arbeidskraft
- direkte Brüssel-kontroll over utdanningen i medlemslandene gjennom budsjettpolitiske virkemidler, i stadig økende grad etter hvert som den økonomiske unionen konsolideres
- press fra Brüssel på hvert enkelt medlemsland forat de ikke skal sinke hele harmoniseringsprosessen vil føre til at den norske regjeringa må ta alle midler i bruk, f.eks. fjerne demokratiske rettigheter, for å sikre seg kontrollen over det nasjonale utdanningssystemet

Konklusjonen skulle være grei; EEC er et angrep på, og vil bety gradvis opphevelse av norsk sjølråderett, også i utdanningsspørsmål. EEC vil bety en kvalitativ forverring av norske læreres og studenters situasjon, med minimale muligheter for utdanningssøkende til å påvirke beslutningsorganene.

NEI TIL SALG AV NORGE - FORSVAR NORSK SJØLRÅDERETT!
EEC TRUER ALLE ARBEIDSPLASSER - OGSÅ UNIVERSITETET!

ETTERORD

Dette heftet er skrevet på forholdsvis kort tid, med utgangspunkt i referansematerialet som er gjengitt nedenfor. Analysen kunne kanskje vært grundigere, men vi mener at det viktigste nå er å få ut det vi har av materiale om utdanningspolitikken i EEC så raskt som mulig, slik at studier på dette kan komme igang.

Styret/Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid på universitetet i Oslo.

REFERANSEMATERIALE:

- Innovation in Higher Education, Three German Universities.
OECD, Paris 1970.
- Anthony Haigh: A Ministry of Education for Europe, London 1970.
- R. Kalleberg: Forskning og politikk, mag.gr.avhandling 1971,
fåes på inst. for sosiologi, Blindern.
- Bulletin der Europäischen Gemeinschaft,
- Stortingsmelding nr. 84, Om undervisning i radio og fjernsyn.
- Regjeringas perspektivanalyser, Skisser for utviklingen fram
mot 1990.
- Regjeringas langtidsprogram.
- Colonnarapporten.
- Børn og Unge, dansk pedagogisk tidsskrift.

FORSLAG TIL STUDIESPØRSMÅL:

1. Er en omlegging av det norske utdanningssystemet helt nødvendig dersom vi blir medlem av EEC?
2. Hvorfor må også det norske utdanningssystemet tilpasses EEC-monopolenes behov?
3. På hvilke områder vil inngrep i den norske sjølråderetten bety mest, og hva blir konsekvensene for norske utdanningssøkende?
4. På hvilken måte kan vi best bruke resultatet av vårt studiearbeid i kampen mot EEC?

**KAMP
MOT EEC
OG DYRTID**

Følgende materiale kan bestilles fra Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid, Boks 3829 Ullevål Hageby, Oslo 8:

Arbeiderkomiteens hefteserie:

Nr.1: EEC og skolen (kr. 0,50).

Nr.2. EEC truer våre arbeidsplasser (kr. 0,50).

Nr.3. Vi har noe å forsvare – et hefte om EEC og sosialpolitikken (kr. 1,-).

Nr.4. EEC = en imperialistisk trusel mot norsk sjølråderett (kr. 1,-).

Småbrosjyrer:

EEC truer arbeidsplassene (4 sider).

Til kamp mot boligdyrtid.

Vi EEC-motstandere utgjør et solid flertall av det norske folket. MEN: Skal vi være sikre på å avverge EEC-truselen, må vi stå sammen – vi må organisere oss. Vi oppfordrer alle EEC-motstandere til å bli medlem av Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid, Boks 3829 Ullevål Hageby, Oslo 8. Send minimum kr. 10,- til postgiro 20 88 77 (Pensjonister og skoleelever: minimum kr. 5,-).